

TANHUVIESTI

3/2021

SKY:n ensimmäinen vuosikymmen

KARI BERGHOLMIN HAASTATTELU

TANSSIMANIA

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus	3
Pilppuja	4
Kari Berghomin kansantanssiuraa ohjasi rakkaus perinteeseen	6
Mikä tekee menuetista menuettia?	12
Tanhuvakka verkkoon	13
SKY:n ensimmäinen vuosikymmen	14
Ajakohtaista Suomen Kansallispukekuksesta	20
Pispalan Sottiisin Tanssimania antoi tanssikiellolle kyytiä	23
Legendaariset Oriveden kansanmusiikki- ja tanssikurssit 2021	24
Ilmianna Eläköön Folk! -gaalassa palkittavia tekijöitä	26
Pakina	27
Kalenteri	28

63. vuosikerta

Julkaisijat:

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry

Kansantanssinuorten Liitto ry

Päätoimittaja: Teemu Perheentupa

Toimitus: Pirkko Elo, Risto Elo, Annuli Perheentupa

Kuvankäsittely: Pirkko Elo

Kannen kuva: SKY:n arkisto

Tanhuviesti/Suomalaisen Kansantanssin Ystävät

Döbelninkatu 5 B 21, 00260 Helsinki

p. 045 2777 283

tanhuviesti@kansantanssinyst.fi

ISSN-L 1799-1404

ISSN 1799-1404

Pääkirjoitus

Puolentoista vuoden eristäytymisen jälkeen saa vähitellen taas koskea toisia ihmisiä. Nyt pitää vielä opetella tekemään se ilman että nämä kavahtavat. Ja että itsekin kavahtaa.

Tutkijoiden mukaan ihminen voi pahoin ilman kosketusta. Kosketus on ensimmäinen keino, jolla uusi ihminen hahmottaa ympäröivää maailmaa. Iän myötä, taudin tai onnettomuuden takia kuulo tai näkö voi mennä, mutta niin kauan kun kosketus pysyy, ihminen pärjää.

Vaikka suomalaiset eivät kansana mitään maailmanennätyksiä koskettelussa uhmaa, niin eiköhän jokainen kansantanssija ainakin ole huomannut, että kosketuksen puute tappaa kansantanssin.

Kosketuksella voi tukea, ohjata, kieltää, lepyttää, sallia ja välittää tunteita. Kaikki välttämättömiä seikkoja kansantanssissa, kuten kaikki koronaturvallisista tansseista kuluneen puolentoista vuoden aikana kokeilleet ovat voineet huomata. Itse ainakin hämmästyin siitä, miten valjua oli tanssia välttämättä kosketusta ja pitäen turvaväliä. Silti sekin oli parempi kuin nyökytellä kasvomosaiikille tietokoneen ruudulla. Määritelmällisesti

tanssi on kehon liikumista säästyksen tahdissa, mutta selvästi kansantanssille tuo määritelmä ei riitä. Mukana pitää olla kosketus, yhteys, yhteinen liike.

Vihdoin näyttää siltä, että kotimaamme viimeisin tanssikielto on ohi, ja voimme taas palata harrastuksemme, rakkautemme, pariin täysin mitoin. Luotetaan siis siihen, että jonkinlainen normaalius palaa, ja kansantanssi sen myötä, entistä vahvempana ja yhtä kokemusta rikkaampana. Ensi kesänä luvassa on paljon tapahtumia, kuten Folk90, Sottiisi ja Hoijakka, jotka antavat hyvän maalin lähteä opettelemaan uudestaan kosketusta ja siihen liittyvää välittämistä.

Siteraatakseni tuntematonta ohikulkijaa, joka pysähtyi ystävänsä kanssa katsomaan viulupelimannin säestämää menuettiharjoitusta syksyisessä puistossa: "aivan ihanaa!"

Teemu Perheentupa

Pilppuja

Maaginen vuosi

SKS Kirjat, 2021

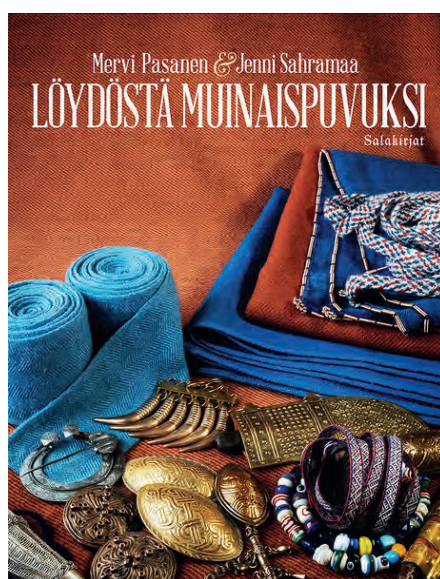
Marjut Hjelt

Minkälaisia taikoja poltta-reihin perinteisesti kuuluu? Mitä uudenvuodenaaton enteistä voi ennustaa? Kuinka löytää puoliso tai vappuheila?

Maaginen vuosi on ver-raton opaskirja vanhojen ja uusien taikojen ja enteiden pariin. Kirja etenee vuodenkierron mukaisesti, ja se sisältää taikoja niin uudenvuoden, pääsiäisen, juhannuksen kuin joulun-kin viettoon sekä arkisiin tarpeisiin. Näitä taikoja ja enteitä voi ja saa kokeilla kotona!

Kirjassa esivanhempiemme arkistoitu perinne lyö kättä sen humoristisille nykytulkinnolle ja vanha patriarkaalinen talonpoi-

kaisyhteiskunta kohtaa ta-saarvoon pyrkivän post-modernin maailman. Samalla selviää, että monissa nykyajan juhla- ja arkita-voissa on mukana yllättä-vän paljon vanhaa.

Löydöstä muinaispuvuksi

Salakirjat, 2021

Mervi Pasanen, Jenni Sahramaa

Löydöstä muinaispuvuksi kertoo historianelävöittä-jille ja muinaiskäsitöistä kiinnostuneille, miten pu-kuja on Suomen nuorem-malla rautakaudella eli 800–1300-luvuilla todennäköi-sesti valmistettu. Kirjassa kerrotaan villan käsitte-lystä ja kehräämisestä, pysty-kangaspuilla kutomi-sesta, luonnonvärjäykses-tä, pukujen malleista ja koristeluista, lautana-uhoista, neulakintaista, na-hasta ja turkiksesta. Tut-

kimustiedon lisäksi kirja sisältää runsaasti käytän-nön ohjeita.

XVIII HOLLO JA MARTTA

International CIOFF® Folk-lore Festival 2021

30.10.-7.11. 2021 Hollola

Hollo & Martta -festivaali on vuosittain Hollolassa ja muualla Päijät-Hämeessä järjestettävä kansantanssin ja -musiikin kansainvälinen festivaali. Viikon kestävä festivaali esittelee loka-marraskuun vaihteessa laajan eu-rooppalaisen tanssikirjon lisäksi myös runsaan otok-sen kotimaista kansan-tanssia. Festivaalin järjes-tää Hollolan Nuorisoseura, joka on yksi maamme joh-tavista kansantanssiseu-roista ja tunnettu suoma-laisen kansanperinteen viejä kaikkialle maailmaan.

Perinnevegeä

SKS Kirjat, 2021

Anniina Ljokkoi, Liisa Kaski ja Tuuli Mathisen (Valokuvat)

Hampputofu, härkäpapu, kaurajogurtti, naurisleipä - mitä kasvisruokia esivanhempamme söivät?

Suomessa on kerätty villivihanneksia ja juotu kaura-maitoa vuosisatojen ajan - karjalanpaisti ei ole koko totuus perinneruoastamme.

Perinnevegeä ammentaa entisaikojen ruokapöytien parhaimmistosta ja lähestyy yhteistä ruokaperintöämme ilmastolle ja eläimille lempeästä näkökulmasta. Kirja tarjoaa yli 50 kasvis-ruokareseptiä, jotka voi toteuttaa kokonaan vegaanisina. Ainekset löytyvät lähikaupasta tai metsästä.

Ruuanlaiton ohessa teos kertoo esivanhempiemme ruokakulttuurista ja eri aineiden taustoista. Tärkeään osaan nousevat vanhat viljelykasvimme härkäpapu, herne, nauris, ohra ja hamppu.

Suuri karjalainen piirakkakirja

SKS Kirjat, 2021

Pirkko Sallinen-Gimpl, Taru Korhonen (Valokuvaaja) ja Riikka Turunen (Valokuvaaja)

Aidot karjalaiset herkut jokaisen kotileipurin pöytään.

Suuri karjalainen piirakkakirja esittelee kaikki perinteiset karjalaiset piirakat ja piirakkatyypit sultsi-noista supikkaisiin ja pyöröistä vatruskoihin. Karjalaiseen piirakkaperinteeseen mahtuu paljon

muutakin kuin karjalanpiirakka.

Kirjan reseptit ovat perimätietona suvuissa kulkeneita ohjeita eri puolilta Karjalaa. Rakastetut perinneleivonnaiset tuovat arkeen ripauksen leivinuunin lämpöä ja karjalaista vieraanvaraisuutta.

Kalevalaisten Liiton Naisten uudeksi puheenjohtajaksi Aila Nieminen

Hämeenlinnasta kotoisin olevalla Niemisellä on monipuolinen kokemus suomalaisesta kulttuuri- ja perinnetoiminnasta. Koulutukseltaan hän on kansatieteilijä Jyväskylän yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitokselta. Seura-saarisäätiössä päivätyötään tekevä Nieminen toimii aktiivisesti useassa kulttuurisäätiössä ja -yhdistyksessä.

"Minulla on aina ollut voimakas sisäinen kutsu-mus toimia perinteenkan-tajana", Nieminen kertoo. "Tunnistan itsestäni vanhan sielun, mutta myös halun uudistaa perinteitä ja luoda uusia avauksia. Ihmiset kaipaavat merki-tyksellisyyttä ja juure-vuutta, joten uskon, että kalevalaisten naisten toi-minnalle on tilausta myös tässä ajassa."

Kari Bergholmin kansantanssiuraa ohjasi rakkaus perinteeseen

Risto Elo, Annuli Perheentupa

Kaksi SKY:n entistä puheenjohtajaa istui syyskuisena sunnuntaina saman pöydän ääreen. Risto Elo kävi jututtamassa SKY:n kunniapuheenjohtaja Kari Bergholmia, jonka elämässä kansantanssilla ja rakkaudella perinnettä kohtaan on ollut tärkeä osa jo 60 vuoden ajan.

Vuosina 2012-2017 SKY:tä luotsannut Risto Elo piipahti tapaamassa SKY:n pitkäaikaisinta puheenjohtajaa ja nykyistä kunniapuheenjohtajaa, ulkoasiainneuvos Kari Bergholmia. Miesten jutustelu Karin keittiön pöydän ääressä sujui leppoisan hyväntuulisesti, väliin yhdessä ääneen nauraen Karin muistellessa uransa vaihteita SKY:n ruorissa.

Kun Risto kysyy Karilta, mikä tämän mielestä on SKY:n asema kansantanssijärjestöjen joukossa, vastaus on diplomaattinen:

”En ole oikea ihminen vastaamaan. Nykyisten kansantanssin harrastajien pitää kyetä vastaamaan tähän. Minun mielestäni jokaisen kansantanssisukupolven on itse keksittävä, mikä on heille tärkeää ja itse vietävä sitä eteenpäin.”

”Tähän mennessä SKY:n missio on ollut perinteinen tanssi. Toivoisin tietysti, että SKY jatkossakin keskittyy perinteen säilyttämiseen.”

Nousu- ja laskukausia

Risto pohtii 120 vuotta täyttävän SKY:n historiaan mahtuneita kriisikausia; vuonna 1908 osittain vahingossa syntynyttä kieliriitaa ja ruotsinkielisten lähtöä jär-

jestöstä; 1960-luvun kiivaaksikin yltynyttä keskustelua siitä, ryhtyäkö valtakunnalliseksi järjestöksi vai pysyäkö paikallistason yhdistyksenä ja viimeisimpänä 2000-luvulla tapahtunutta jäsenmäärän hiipumista ja koko alan aseman heikentymistä.

”On ollut hyviä ja huonoja kausia”, toteaa Kari. ”Kiinnostus perinnettä kohtaan on vaihdellut voimakkaasti. Tällä hetkellä se on vähäisempää. Varmaa on, että tulee uusia nousu- ja laskukausia.”

”60-luvun kriisi sai ratkaisun, kun SKY päätti lähteä valtakunnalliseksi järjestöksi. Se oli hyvä ratkaisu. Sain omana aikanani todistaa järjestön suurinta nousua. Kun liityin SKY:hyn, jäseniä oli noin 1000. Sitten se nousi lähes 10 000:een.”

Risto tekee huomion, että SKY:n historiassa jäsenmäärän kehitys on ollut aaltomaista; huonoimmillaan noin neljä paria, suurimmillaan tuo lähes 10 000. Se tuntuu tekevän noin 20 vuoden aaltoliikettä. Olisiko nyt vuorossa uusi aalto ylöspäin?

”Sitä voi vain toivoa”, Kari vastaa.

”Onko sinulla ajatusta, mikä aiheuttaa tätä aaltoilua?”

”Olen sitä miettinyt kovasti. Se on muoti. Muodit tulevat ja menevät. Se vain kuuluu inhimillisen kulttuurin ominaisuuksiin.”

Kansantanssin tyyleistä

Risto ottaa esiin kehityskulkuja, joita voisi vetää kansantanssin tyyleistä. 1900-luvun alussa muistiinmerkityt tanssit tanssittiin, miten tanssittiin. Sitten naisvoimistelun piirissä vaikuttaneet naiset toivat kansantanssiin mukaan kurinalaiset voimisteluasennot ja tiukan tyylin. 1970- ja 80-luvuilla Varalan opiston aikaan mukaan tuli enemmän perinnettä ja sen tutkimusta. Nykyään, Oulun koulun aikaan, on kansantanssissa yleisesti menty enemmän kohti modernia tanssiteatteria. Kari myöntelee.

”Mikä olisi tämän kehityksen jatko, joka miellyttäisi sinua?”, kysyy Risto.

”Minua viehättäisi tämä Varalan kulttuuri. Ohjelmisto haetaan perinteestä, mutta pyritään esittämään se elävästi ja monipuolisesti, kuitenkin menemättä varsinaiseen tanssiteatteriin. Muuten, jos vertaa kansainväliseen kehitykseen, niin tässä suhteessa maailmalla on ollut jatkuvasti sekä sitä että tätä. Kansainvälinen järjestö on ottanut tämän huomioon sillä tavalla, että festivaalikalenterissa mainitaan joka festivaalin kohdalla, minkä tyyppistä ohjelmistoa sinne halutaan”.

Kansainvälisyydestä

Risto jatkaa kansainvälisyydestä.

”Jos mennään tähän SKY:n valtakunnallisen järjestöuran alkuun, jolloin olit puheenjohtaja, niin silloinhan kansainvälinen toiminta heräsi, ja olet ollut siinä

mukana voimakkaasti.”

”Kyllä, voi sanoa, että alusta alkaen. Kansainvälisyys alkoi minun aikanani, ja annoin siihen itsekin varsin voimakkaan panoksen. Olen sitä mieltä, että nimenomaan tutustumalla muitten maitten perinteeseen vasta voi ymmärtää, mitä oma perinne on ja mikä sille on tyypillistä.”

”Minkälaisia muistoja on jäänyt tuolta ajalta, kun olit SKY:ssä aktiivisesti mukana?”

”Kyllä suurenmoisina muisto on 1970-luku, jonka kuluessa järjestön jäsenmäärä kymmenkertaistui kymmenessä vuodessa. Se oli huikeata aikaa!”

”Sain todistaa tämän alan kansainvälisen järjestön, YK:n sivistys- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n yhteydessä toimivan CIOFF:n nousua. Erityisen upeata oli se, että silloin onnistuttiin sellaisessakin ihmeteossa, kuin että CIOFF:lla olivat jäseninä samanaikaisesti israelilaiset ja palestiinalaiset, Kyproksen kreikkalaiset ja turkkilaiset ja sitten taas jopa Taiwan ja Manner-Kiina. Ongelmat vältettiin sillä, että molemmille osapuolille luotiin tila.”

SKY:n vahvuus ja heikkous

”Mikä on tällä hetkellä SKY:n vahvuus? Tai onko sillä heikkouksia?”, Risto tiedustelee.

”Minusta sillä on yksi vahvuus – joka on samalla heikkous. Se on keskittyminen perinteeseen. Riippuen siitä, mitkä maailmalla ja Suomessa ovat trendejä, olemme joko voittajien tai häviäjien puolella. Kuten totesin, niin seuraamme tässä myöskin kansainvälisiä trendejä. Maailmalla on maita, jotka ovat omistautuneet esittävälle, tanssiteatterimaiselle kansantanssille, joka meillä on Nuori-

soseura-järjestön ominta aluetta. Mutta sitten on myöskin maita, joissa on voimakkaimpana tämä perinteen säilyttäminen. Virossa on hyvin samanlainen tilanne kuin Suomessa, että siellä ei juurikaan ole perinnettä ylläpitäviä ryhmiä, vaan vaikutetaan esittävän tanssin puolella. Mutta sitten taas Liettuassa on päinvastainen tilanne. Liettuassa sikäläiset kansantanssijat keskittyvät nimenomaan perinteeseen.”

”Onko SKY:llä mitään sellaista, mikä pitäisi tehdä toisin?”

”Sen minä jätän täysin nykykansantanssijoiden huoleksi”, naurahtaa Kari.

Tanssin ja musiikin yhteys

Risto ottaa puheeksi SKY:n toiminnan kaksi muuta painopistettä kansantanssin lisäksi. ”Sinähän olit perustamassa 1965 Pelimannikiltaa. Pelimannimusiikki on yksi SKY:n kolmijalan jaloista. Puvusto, joka on kolmas jalka, on ollut SKY:n historian alusta asti voimakkaasti mukana.”

”Niin. Pelimannikiltahan sitten kuoli pois. Mutta pelimannimusiikki ei ole kuollut – päinvastoin! Pelimanniyhtyeissä on itse asiassa enemmän perinteen soittajia kuin kansantanssissa perinteen tanssijoita. Perinnemusiikki elää edelleen erittäin voimakkaasti.”

Risto kertoo, että Pelimannikillan toimintaa jatkamaan SKY:hyn perustettiin pelimannitoimikunta. Tällä hetkellä toimikunnalle etsitään uutta vetäjää.

”Tämä on erittäin tärkeää”, toteaa Kari.

”Kyllähän perinnetansseissa pitää olla elävä pelimannimusiikki! Minun aikanani meillä oli aina ulkomaanmatkoilla vähin-

tään kaksi pelimannia, ja esiinnyttäessä aina elävät pelimannit.”

Tie primus moottoriksi

Risto nostaa esiin SKY:n historiassa vaikuttaneita ja toiminnan suuntaa ohjanneita voimakkaita henkilöitä, kuten Anni Collan, Asko Pulkkinen, Emil Koskinen, Aino Saarelainen tai Taimi Louhi. Kaikki ovat olleet mukana perinteen kerääjinä ja ohjaajina. ”Tämä on ilmeisesti kansantanssikentässä aika voimakkaasti trendi, että on tällainen primus moottori, joka vie asiaa eteenpäin”, Risto pohtii. Kari myöntelee.

”Ryhmässähän tarvitaan ohjaaja. On merkintöjä siitäkin, että aikoinaan, kun kansa tanssi, oli joku henkilö, joka opetti esimerkiksi purpurin ennen tärkeitä häitä, jotta sitten häissä osattaisiin tanssia oikein. Että kyllä ohjaajuudellakin on perinteensä. Mutta nykyään tietysti ohjaajan merkitys on keskeinen. Se, että nämä Varalan ohjaajakurssit päättyivät, on kyllä tässä suhteessa aikamoinen onnettomuus, nimenomaan SKY:lle.”

”Näitten innostuneitten persoonallisuuksien löytymiseen ei ole oikeastaan mitään keinoja”, miettii Kari.

”Esimerkiksi minun tulemiseni mukaan kansantanssitoimintaan riippui täysin sattumasta. Olin silloin noin kolmikymppinen. Olin tehnyt istumatyötä, ja totesin, että kyllä minun pitäisi keksiä jotain ruumiin harrastusta itselleni, jotta aivan rappeutuisi. En tuntenut minikäänlaista vetoa keihäänheittoon tai pikajuoksuun.”

”Kerran olin vaimoni kanssa pyöräretkellä Seurasaaressa, ja siellä törmäsimme Antintalon kansantanssiesityk-

seen. Siinä hiki lensi ja tanssijoilla oli hauskaa! Silloin päätimme molemmat, että kokeillaanpa tuota! Minä soitin SKY:n toimistoon ja kysyin, vieläkö näin vanha kuin 30-vuotias voi aloittaa. Sieltä vastattiin, että ilman muuta, meillä on 50-vuotiaitakin aloittelijoita. Että tervetuloa”!

”Aluksi menimme mukaan nimenomaan vain, jotta voisimme ylläpitää fyysistä kuntoa. Mutta sitten meidät valtasi rakkaus perinteeseen ja sen rikkauteen. Ja sillä tiellä minä sitten olin 50 vuotta.”

Uran huippu tanssijana

Kari haluaa nostaa esiin kaksi asiaa. Ensin hän intoutuu muistelemaan elävästi, pilke silmäkulmassa:

”Kansantanssi on ollut pitkäaikaisin ja tärkein harrastukseni 50 vuotta; siitä asti, kun täytin 30 siihen, kun täytin 80. Paitsi että sain tehdä upean uran, sikäli, että minut valittiin kahdesti maailmanjärjestön presidentiksi, se antoi paljon mahdollisuuksia toimia. Ja se antoi minulle paljon!”

”Yksilönä, henkilökohtaisesti huipuksi minulle muodostui tapaus Dublinissa, missä oli CIOFFin kokous. Yhtenä iltana Jyrki Heiskanen, joka oli Kaustisen kansanmusiikkijuhlien toiminnanjohtaja – ja vanha irkku-ystävä – keräsi pohjoismaiset ja balttian maiden edustajat porukaksi ja johdatti meidät pub crawlisiin. Siinä mennään publiin, tilataan oluet, juodaan, maksetaan ja siirrytään seuraavaan publiin, missä taas tilataan oluet, juodaan, maksetaan ja poistutaan kolmanteen, neljänteen, viidenteen jne.”

”Jokaisessa pubissa oli yhtye, joka soitti

irlantilaista kansanmusiikkia. Joka ikisessä pubissa! Ryhmät olivat vapaaehtoisista koostuvaa porukkaa, joka oli vain koontunut sinne soittamaan yhdessä. Heille ei maksettu palkkaa, mutta kuuntelijat maksoivat heidän oluensa.”

”Ja sitten tällä crawl-retkellä, ehkä neljännessä tai viidennessä pubissa – vaikea muistaa – myös tanssittiin. Ei siis mikään kansantanssiryhmä, vaan siellä pubissa oli ihmisiä, jotka nousivat tanssimaan irlantilaisia kansantansseja; neljän hengen katrilleja. Kun tuli pelimannien tauko, me ryhdyimme tanssijoiden kanssa jututuille. Kun kerroimme, että olemme kaikki kansantanssijoita, meidät kutsuttiin parin päivän päästä pidettävään tanssi-iltaan.”

”Ja niinpä me sitten menimme. Meitä oli kymmenkunta henkeä. Kaverilla, joka meidät kutsui, oli mankka ja näyttöryhmä. Iso sali oli täynnä tanssijoita; noin sata tanssijaa, neljän parin ryhmiin jaettuina. Näyttöryhmä näytti, ja sen jälkeen kaikki tanssivat, ja pelkästään katrilleja. Muodostimme oman ryhmämme oven suuhun siltä varalta, että jos herätämme pahennusta, voimme poistua huomaamattomasti.”

”Me olimme tanssineet ehkä parikymmentä minuuttia, kun vetäjä osoitti sormellaan minua: ”sinä siellä, tule tänne!” Menin vähän hermostuneena, että ajaako hän nyt meidät ulos. Mutta ei. Kun hän oli saanut minut sinne, hän heitti näyttöryhmästä yhden kaverin pois ja pisti minut tilalle. Minä protestoin, etten ole eläissäni tanssinut irlantilaisia kansantansseja. ”Niin, mutta sinä tiedät, mitä eroa on oikealla ja vasemmalla jalalla!”. Ja niin minä sitten olin näyttämässä irlantilaisille kansantanssijoille, mitenkä irlantilaisia kansantansseja tanssitaan!

Tanssijana se on minun elämäni huippu. Sen korkeammalle tuskin voi päästä!”

hin taikka illanviettoihin. Ja niissä minä osaan tanssia – ja tanssin.”

”Ja aina, kun näen kansantanssiunta, minä herään onnellisena.”

Tanssi jatkuu unissa

”Toinen asia, josta haluaisin kertoa”, jatkaa Kari, kun nauru laantuu, ”on millä tavalla kansantanssi vaikuttaa elämääni nyt, kun en enää itse kykene tanssimaan”.

”Minulle oli suuri murhenäytelmä, kun menetin tanssikykyäni. Mutta unissa minä tanssin!”

”Minulla on jatkuvasti toistuvia unia, joissa osallistun kansantanssifestivaalei-

Kari Bergholm (s. 1930), ulkoasiainneuvos, diplomi-insinööri

Tanhuviestin päätoimittaja 1964

SKY:n puheenjohtaja 1965 - 1991

Nordlekin perustajajäsen ja Nordlek-sopimuksen allekirjoittaja

Finlands Svenska Folkdansringin kultainen ansiomerkki 1990

SKY:n kunniapuheenjohtaja vuodesta 1992

Europeaden kansainvälisen komitean jäsen 1996 - 2002

Folklore Suomi Finlandin ensimmäinen puheenjohtaja

CIOFF:in presidentti 1997 - 2005

Eesti Folkloori Seltsin kunniajäsen 2000

Kansantanssinuorten Liiton kunniajäsen 2002

Vuoden Wäinö 2015

Toimittanut tai ollut mukana toimittamassa lukuisia SKY:n julkaisuja

Mikä tekee menuetista menuettia?

Petri Hoppu

Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskuksen vuoden 2022 teema on menuetti, peilisalien ja pohjalaistupien juhlatanssi. Valinta on erinomainen, sillä menuetti on monessa suhteessa ainutlaatuinen Suomessa tanssittavien paritanssien joukossa. Sitä on myös tutkittu paljon, ja pohjoismaisesta menuetista on ehkä jo ensi vuonna tulossa englanninkielinen julkaisu, jossa pureudutaan siihen liittyviin ilmiöihin yli kolmen vuosikaudan ajalta. Menuetti kiehtoo ja viehättää, mutta harvoin pysähdytään miettimään, mistä siinä itse asiassa on kyse.

Mualla Pohjoismaissa menuetti luokitellaan tanssina ryhmään *figureringspar-danser*. Termille ei ole suomenkielistä vastinetta, mutta se tarkoittaa suurin piirtein kuvioparitansseja. On mielenkiintoista, että joskus esimerkiksi diskoissa tanssittavaan paritanssiin viitataan samalla termillä. Kaikki muut kansanomaiset paritanssit Suomessa ovat pyörintätansseja, eli pyöriminen pareittain joko paikalla tai tilassa liikkuen on niissä keskeistä. Toki menuetissakin useimmiten pyörähdetään vähintään kerran tanssin aikana, mutta sen merkitys on vähäinen, ja tanssi koostuu suurelta osin liikkeestä kohti paria, parista poispäin ja parin ohitse.

Pohjoismaissa menuetti on säilynyt parhaiten Tanskassa ja Suomen ruotsinkielisellä rannikkoseudulla, ja vain näiltä alueilta siitä on tallennettu yksityiskohdaisia kuvauksia. Suuressa osassa dokumentoituja menuetteja tanssi noudattaa barokkimenuetin rakennetta niin askelikkoina kuin muodonkin osalta. Tanskasta on kuitenkin tietoja myös kontratansseista, joissa käytetään menuetin askelikkoa ja musiikkia. Tyypillinen esimerkki tällaisesta on *Lang Menuet*, jota tans-

sitaan pareittain vastakkaisriveissä. Ilmiö ei ole poikkeuksellinen, sillä vaikkapa valssin askelikkoja ja musiikkia on käytetty kontratansseissa samalla tapaa.

Ruotsissa ja suomenkielisessä Suomessa menuetti on nykyaikana luotu uudella tavalla, koska oman alueen perinteisiä menuetteja ei ole ollut käytettävissä. Suomessa ratkaisuna ovat olleet uudet koreografiat, jotka ovat hakeneet inspiraatiota ruotsinkielisen alueen menueteista, kun taas Ruotsissa on rekonstruoitu ikään kuin menuetin ”normaalimuoto” tanssin elvyttämisen pohjaksi: tämän prosessin taustalla ovat muistiinpanot Ruotsista sekä tanskalaiset ja suomenruotsalaiset menuetit. Merkittävänä erona on se, että Suomessa toiminta on tähdännyt pelkästään esityksiin, kun taas Ruotsissa elvytettyä menuettia on nähty paitsi esityksissä myös sosiaalisen tanssin muotona. Molemmissa tapauksissa tekijöillä vaikuttaisi kuitenkin olevan selkeästi ajatus menuetin ”ideaalista”, joka mahdollistaa tanssin kehittämisen ja elvyttämisen.

Vaikka menuettia on harvoin määritelty tarkasti, pohjoismaisten kansantanssinharrastajien keskuudessa on kohtuullisen yhtenäinen käsitys siitä, mistä tanssi koostuu. Eri menuettien yksityiskohdat vaihtelevat huomattavasti, mutta useimmiten tanssista löytyy hyvin samankaltainen ydin. Menuetti on tasa-arvoista, usein ryhmässä tapahtuvaa vuorovaikutusta oman parin ja musiikin kanssa ilman selkeää viejä-seuraaja-asetelmaa: osapuolet toimivat samaan aikaan yhdessä ja itsenäisesti. Parhaimmillaan sen kautta on mahdollista saavuttaa meditatiivinen flow-kokemus, jossa tanssin elementit sulautuvat yhteen vahvalla ja sykkähdyttävällä tavalla.

Tanhuvakka verkkoon!

Riina Hosio, Teemu Perheentupa

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät käynnistää ”Tanhuvakka verkkoon” ke-ruuprojektin, primus motorina toimii tanssitaitelija Riina Hosio.

Virtuaalinen Tanhuvakka on julkinen videosoittolista, jolle kootaan kaikki uusimmassa Tanhuvakan painoksessa julkaistut muistiinmerkityt tanssit. Tavoitteena on saada soittolistalle kaikki lähes 300 tanhua kolmen vuoden sisällä. Osa videoista tulee olemaan jo olemassa olevia, julkisia kansantanssivideoita, ja osa tansseista kuvataan varta vasten projektia varten. Toivomuksemme on, että kansantanssiyhteisö lähtee mukaan vielä puuttuvien tanssien videoimiseen.

Riina Hosio työskentelee nyt Suomen Kulttuurirahaston myöntämällä 2-vuotisella taiteilija-apurahalla, jonka turvin pyrkii edistämään tanssiperinteen asemaa erilaisin projektein, tämä on yksi monista. Vuoden 2021 keväällä Riinan mukana projektia alkuun ovat olleet polkaisemassa Jenna-Riikka Mäkinen, toisen vuoden tanssinopettajaopiskelija OAMK:sta sekä Marika Pöllänen, Matit ja Maijat -seuran ohjaaja.

Vuonna 1977 julkaistun Tanhuvakan kulttuurihistoriallinen merkitys on valtava. Tanssiohjeiden tulkinta voi kuitenkin olla vaikeaa, vaikka tanssit itsessään olisivatkin helposti lähestyttäviä. Uskomme, että tanssin ja tanssiperinteen läsnäolo ihan tavallisessa arjessamme voisi olla suurempaa, jos Tanhuvakan tanssit löytyisivät videomuodossa.

Ideana on siis yksinkertaisesti, että mi-

kä tahansa yhteisö voi pyytää oman, itse lataamansa videon soittolistalle. Ainoa vaatimus on, että kuvauksen laadun pitää olla sellainen, että siitä pystyy tanssia seuraamaan jollain tavalla. Taitoa, tyyliä eikä oikeastaan tulkintaakaan arvoteta.

Projektia varten julkaistaan julkinen taulukko, josta voi seurata, mitkä tanssit mahdollisesti puuttuvat. Toisintoja ei tietenkään missään nimessä karsasteta, tavoitteena on ilmentää monenlaisia tyylejä ja näyttää monenlaista estetiikkaa, tyylejä ja variaatioita. Toivottavasti tämä auttaa hahmottamaan, mitä kansanomainen muuntelu voi olla

”Olen hämmästynyt, ettei tällaista vielä ole. Haluan tässä projektissa nostaa perinteisen kansantanssin monimuotoisuutta ja että kaikkien tavat tehdä ja tanhuta tulisivat näkyviksi ja arvokkaiksi”, sanoo Helmi Järvensivu, joka koordinoi projektia SKY:n puolelta.

Pysykää kuulolla, jo seuraavassa Tanhuviestissä tulee tarkemmat ohjeet osallistumiseen!

SKY:n ensimmäinen vuosikymmen

Teemu Perheentupa

Tanhuviestissä 2/2021 kerrottiin Suomalaisen Kansantanssin Ystävien alkuvaiheista aina helmikuulle 1902, jolloin perustajajäseninä olleet neidit Wellingk ja Bremer ilmeisesti erosivat ja harjoittelu Yksityisten luentokurssien huoneistossa estyi konkurssin takia.

Vasta muutaman kuukauden toiminut järjestö ei pahemmin hämmentynyt, vaan jo 14.2. Ylioppilastalolla pidettiin kokous, jossa yhdistyksen toimintaa päätettiin jatkaa, ja pidettiin johtokunnan täytevaalit. Harjoitukset siirrettiin niin ikään Ylioppilastalon musiikkisaliin.

Jo seuraavan kuun lopussa kyettiin järjestämään iltama, johon yleisöä tuli "melko runsaasti". Sihteeri Schwindt piti puheen yhdistyksen tarkoituksesta, Suomen Laulun kvartetti esiintyi, ja kansallispukuinen ryhmä esitti "werrattain oudot" Kemiöläistanssit (Ahvenanmaalaistyttö, Kaunis käly, Lantti, Tippa, Vanha loikko, Yks' kaks' kolme ja Hylkeenhyppely), Koiviston polskan, Sapon sekä Niittotanssin. Yleisö halusi nähdä kaikki tanssit kahteen kertaan.

"Kemiöläiset" oli ilmeisesti kemiöläinen Hugo Dahl käynyt pyynnöstä opettamassa, muut kolme lienevät olleet tässä vaiheessa ainoat sivistyspiireissä tunnetut "kansantanssit", vaikka ovatkin kaikki koreografioita.

Hiukan ennen lukukauden päättymistä ja opiskelijoiden lähtemistä kesälaitumille yhdistys julisti haettavaksi kaksi stipendia kansantanssien keräämistä varten, sillä ehdolla, että stipendiaatit syksyllä opettavat tanssit yhdistyksen jäsenille. Kolme henkilöä haki stipendejä, jotka myönnettiin ylioppilas A. Rautaselle Jämsästä ja kansankoulunopettaja B. Kanervalle Salmista.

Samoihin aikoihin Suomen Muinaismuis-

toyhdistys, jonka hallituksessa SKY:n puheenjohtaja ja sihteeri istuivat, myösi H.Dahlille stipendin kansantanssien keräämiseksi Kemiön, Paraisten ja Tenholan pitäjistä.

Ensimmäisestä kesästä tiedämme vain, että nimettömäksi jäänyt SKY:n jäsen opetti Vilppulan Nuorisoseuran 16-henkiselle ryhmälle kolme kansantanssia, jotka nämä esittivät kesäjuhlassaan.

Syyskuussa 1902 käynnistyi lukukausi ja seuraavassa kuussa harjoituskausi. Lehtitietojen perusteella syksyllä harjoiteltiin A. Rautasen Keski-Suomesta tuomia tansseja. Ehkäpä niitä esitettiin Rouvasväen yhdistyksen iltamassa pidetyssä esityksessä helmikuussa 1903.

Omassa iltamassa kuukautta myöhemmin ohjelmistona oli kuitenkin opettaja Kanervan keräämät Salmin valssi, Ristikontra, Laputus, Viiden parin tolppa ja Hampuri, "jotka kaikki herättivät yleistä mieltymystä".

Ilmeisesti esiintymisiä oli enemmänkin, sillä kevättalvella 1904 mainostettiin jo, että Helsingin Nuorisoseuran iltamissa Kansantanssin Ystävät esittävät "kevytkenkäistä viihdettään". Kevään harjoituskausi alkoi vasta esityksen jälkeisellä viikolla, ja saattoi ehkä jatkua lukukauden loppuun saakka. Venäjä, ja sen myötä Suomen suuriruhtinaskunta, oli kuitenkin aloittanut sodan Japania vastaan. Vaikka sota käytiin kaukana idässä, se meni niin huonosti, että vaikutukset tuntuivat ilmapiirissä aina Suomessa

Kuva: Helsingin Kaupunginmuseo / Atelier Apollo

Helsingin Ylioppilastalo (nyk. Vanha Ylioppilastalo) Suomalaisen Kansantanssin Ystävien perustamisen aikoihin. Täällä yhdistys sekä harjoitteli että piti kokouksia lähes koko ensimmäisen vuosikymmenen, joitakin vuosia lukuun ottamatta.

saakka.

Vuosi 1905 alkoi Verisunnuntailla Pietarissa, ja koko Venäjän valtakunta oli levottomuuksien vallassa. Jopa Suomessa tehtiin poliittisia murhia. Tässä ilmapiiressä oli käytännössä mahdotonta jatkaa harjoituksia, tai edes vähäisempää yhdistystoimintaa

Vasta lokakuussa tilanne oli sen verran rauhoittunut, että toiminta saatettiin taas aloittaa.

”Suomalaisen kansantanssin ystävät alkoivat toista vuotta levättyään taas toimintansa. Entisiä jäseniä pyydetään naisissa ja miehissä saapumaan Ylioppilastalolle ensi tiistaina k:lo ½ 6 i.p. Uudet jäsenet ovat erittäin tervetulleet, varsinkin sellaiset, jotka osaavat en-

nestään kansantansseja tai voivat antaa tietoja, mistä niitä saa. Koska nämä tanssit alkavat vähitellen maaseudulta kadota sukupuuttoon nykyaikaisten tieltä, pyydetään maaseutulaisia, jotka tuntevat niiden taitajoina, ilmoittamaan asiasta yhdistykselle osotteella Ylioppilastalo, että voitaisiin ryhtyä tarpeellisiin toimiin vielä muistossa olevien tanssien pelastamiseksi,” kertoi Uusi Suometar 15.10.

Seuraavana vuonna Helsingin Anniskeluyhtiö, joka oli pitkäjänteisesti rakentanut Korkeasaaresta kaupunkilaisten virkistysaluetta puutarhaistutuksineen, tieverkkoineen ja eläintarhoineen värväsi SKY:n viihdyttämään saarelle turisteja. Aluksi tehtävästä vastasi Anni Collan, mutta muiden kesäkiireiden tähden hän

Ystäviä Terijoella kuvattavana esityksen jälkeen

jätti pian vetovastuun Aino Saarelaiselle, joka oli vasta aloittanut yhdistyksessä. Korkeasaari oli työväestönkin keskuudessa suosittu ajanviettopaikka, yhdistys toivoikin siellä esiintymällä tavoittavansa myös "alempia kansankerroksia".

Jotain harrastuksen näkyvyydestä kertoo se, että vielä samana kesänä pilalehti Velikulta ehdotti SKY:tä keskuskomiteaksi maan paitahihaiselle miesväestölle, joka halusi luopua jäykistä kauluksista ja takeista. Ja talvella pilalehti Tuulispää kehotti Suomalaisen Kansantanssin Ystäviä ottamaan ohjelmistoonsa "Laukon tanssaiset". Tällä viitattiin surullisenkuuluiisiin Laukon torpparihäätöihin, joilla olikin pitkä vaikutus maan sisäpolitiikkaan. Vaikka SKY olikin toiminnassaan epäpoliittinen, oli se selvästi niin tunnettu, että sitä saattoi käyttää poliittisen vitsin pohjana Tuulispään lukijakunnalle.

Saman vuoden aikana SKY esiintyi Talviurheilujuhlan juhlanäytännössä. Toisella puoliajalla esiintyi hiljattain perustettu Brage.

Syksyllä kansatieteilijä U.T. Sirelius vastasi Helsingin Sanomissa ärtyneenä "kansantanssin ystävälle" (todennäköisesti Anni Collan), että kyllä hän on kerännyt kansantanssiaineistoa siinä minkä on pystynyt, mutta että hänen mielenkiintonsa alue on paljon laajempi, ja siksi aineisto vähäistä. Mainittu ystävä oli arvostellut Venäjälle keräysmatkoja tehneitä tieteilijöitämme siitä, että nämä perin kelvottomasti merkitsivät muistiin kansantansseja.

Loppuvuodesta esiinnyttiin vielä Ylioppilaiden raittiusyhdistyksen iltamissa. Ohjelmassa olivat Yhdeksänhenkinen, Kumerrus ja Kujanen. Vuosi päättyi joululomakursseihin koulunuorisolle.

Vuoden 1908 aluksi SKY julkaisi useissa lehdissä ison ilmoituksen, jossa pyydettiin sivistysseuroja tulemaan mukaan SKY:n harjoituksiin opettelemaan kansantansseja, jotta voisivat niitä sitten oman jäsenistönsä keskuudessa levittää. Tässä vaiheessa tansseja ei siis vain tallennettu ja harjoiteltu, vaan niitä myös pyrittiin aktiivisesti levittämään.

Kesälle yhtä isolla ilmoituksella kannustettiin kaikkia kotiseutututkijoita merkitsemään muistiin paikkakunnalla vielä harrastetut vanhat tanssit ja niiden sävellet, ja toimittamaan keräykset sihtööri Aino Saarelaiselle. Tohtori Schwindt oli jo muutamaa vuotta aikaisemmin luopunut puheenjohtajuudesta, mutta hänen vaikutuksensa lie tässä ollut suuri, tekihän hän elämäntyönsä kotiseutututkimuksen

kehittäjänä ja innoittajana.

SKY kävi kesäkuussa myös Viipurin laulujuhlilla, josta mainitaan, "että Helsingkiläiset Kansantanssin Ystävät saavuttivat yleistä suosiota."

Lokakuussa 1908 saatiin yhdistyksen harjoituksiin arvostettu vieras, Paavo Kylliäinen Parikkalasta. Näin kertoo Uusi Suometar tuon "karjalaisukon" tanssinjohtamisesta: "Hauska oli nähdä, miten tämä 80:llä oleva wanhus, harmaahapsi, walkoparta, opetti entisiä ilonpitoja, syventyen joskus nuoruutensa muistoihin niin, että unohti parinsakin paikoilleen, saadessaan taasen "hartiat maahessa" tanssia muistorikkaita engelskoita, sappoja, "kukko kiekuuta" ja mitä ne olivatkaan kaikki. Paljon hänellä onkin muistossa toisilta jo unohtuneita tans-

Vasemmalla Suomalaisen Kansantanssin Ystävien ensimmäinen puheenjohtaja J. R. Aspelin, oikealla ensimmäinen sihtööri ja sittemmin monivuotinen puheenjohtaja Th. Schwindt

Kuva: Museovirasto / Atelier Apollo

Kuva: Museovirasto / Daniel Nyblin

seja, joiden säwel ja tanssimistapa tulewat nyt yhdistyksen toimesta merkityksi muistiin."

Marraskuussa tähän saakka virallisesti kaksikielinen, mutta käytännössä suomenkielinen, yhdistys päätti muuttua yksikieliseksi, mikä sai jotkin jäsenet eroamaan. Ei niinkään siksi, että suomenkielisyys oli heille ongelma, vaan siksi että kieliriitojen raatelemassa maassa he katsoivat epäpoliittisen yhdistyksen ryhtyneen nyt politikoimaan. Yhdistys puolestaan vakuutti että näin ei missään tapauksessa ollut, ja jäsenkato jäikin verraten vähäiseksi, varsinkin monien palattua tilanteen rauhoittuessa.

Samassa kuussa yhdistyksen sihteeri Aino Saarelainen osallistui Nuorisoliiton yhteiseen neuvottelukokoukseen Toijalan työväentalolla. Hän piti "valaisevan ja innostavan esityksen" leikin ja kansantanssin merkityksestä ja kokouksen mielipiteeksi tulikin, että nuorisoseurain olisi entistä enemmän huomioitava leikin ja kansantanssin edistäminen. Liiton tehtäväksi jätettiin pitää huolta paikallisosastojen mahdollisuuksista kansantanssien oppimiseen.

Vuoden 1909 alusta harjoitukset siirrettiin yliopiston miekkailusaliin. Asko Pulkkinen valittiin puheenjohtajaksi, ja viitasaarelaiset Vihtori Liimatainen ja Juho Kinnunen kävivät Helsingissä opettamassa tansseja. Loppuvuodesta Kinnunen kirjoitti Helsinkiin, että Liimatainen oli tutustunut Kisapirttiin, ja tanssit oli siinä merkitty muistiin väärin, mikä oli sääli.

Yhdistyksessäkin koettiin huolta oikeellisuudesta, sillä lokakuussa, jälleen isolla

ilmoituksella, pyydettiin aikaisemmin mainittuja "sivistysseuroja" olemaan yhteydessä yhdistykseen, jotta kansantanssit tulisivat oikein harjoitetuiksi ja kansallispuvut oikein tehdyiksi. Ainakin voi olettaa, ettei edellisen vuoden pyyntö ollut kaikunut kuuroille korville.

Toukokuussa 1910 SKY toimitti kansallispukuja Kuopion käsityökauppaan näyttelyä varten. Yleisö kävi niitä ihastuksella ja innostuksella katselemassa, ja niiden ollessa esillä myös Koulunuorison liiton iltamassa Suomalaisen Teatterin kantava voima, näyttelijä Olga Poppius esitelmöi kansallispuvuista nuorisolle.

"...aplodit olivat jyrisevät, ja esityksen jälkeen ryhmää valokuvattiin suorastaan lopputomasti."

Kesällä SKY, pienten alkuvaikeuksien jälkeen vieraili menestyksellä Terijoen laulu-soitto- ja urheilujuhllilla: "Suomalaisen kansantanssin ystävien onnistuneet kansantanssinäytökset kasinolla ja juhla-kentän laulu- ja soittolavalla huvittivat yleisöä suuresti ja varsinkin vierasmaalaisia näytti tanssien omituisuus erittäin viehättävän." Mukana olleen Helmi Paaden mukaan aplodit olivat jyrisevät, ja esityksen jälkeen ryhmää valo-kuvattiin suorastaan lopputomasti.

Lokakuussa pidettiin vaalikokous jossa puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti herra Peitso. Johtokuntaan valittiin neidit Mikkola, Paasi ja Silwennoinen sekä herrat Pulkkinen, Jukarainen ja Pavin-niemi. "Wuosikokouksen jälkeen oli hauska illanvietto, joka kului rattoisasti tanssin ja "kansantanhujen" waihdellessa sekä teetä juodessa. Neiti H. Paasi luki tekemänsä hauskan ja pirteän matkakertomuksen "ystäwien" Terijoen matkasta."

Tuosta matkakertomuksesta selviää muun muassa, että kun terijokelaismamselleja aamuyöhön saakka viihdyttänyt herra Jukarainen yritti vielä tulla tuttujen neitosten kortteeriin tervehdyskäynnille, "Mikko" - eli Fanny Mikkola - toimitti tämän niin vauhdikkaasti alas rappusia ja ulos pihalle, että SKY:n mamsellit nauroivat sitä koko loppuyön.

Marraskuussa sanomalehdissä noteerattiin, että SKY oli avustanut Aarre Merikannon uuden oopperan, Elinan Surman, tanssikohtauksissa.

Viimeistään vuoden 1911 alussa harjoitukset olivat palanneet takaisin Ylioppilastalon musiikkisaliin. Tammi- ja helmi-kuun ajan SKY:n jäsenet toimivat avustajina Kansan Näyttämön näytelmässä Junula ja Tanula, vasta käännetty ruotsalainen kansankomedia, jota sitten esitettiin eri näyttämöillä ympäri Suomea aina Talvisotaan saakka.

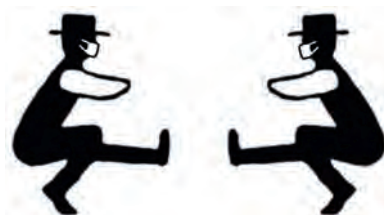
Heinäkuussa esiinnyttiin useampaan kertaan Hämeenlinnan laulu- ja soittojuhlilla. Uuden Suomettaren toimittaja oli perin ihastunut: "Seurasi Suomen Kansantanssin Ystävien kansantanssiesitys, joka ei suinkaan ollut niitä vähimmin mieltäkiinnittäviä. Heleissä kansallispuvuissa esitellyt "Samuli Purainen", "Hempu", "Ameriikan polkka" ja "Tuliluikku" herättivät yleisössä yleistä ihastusta."

Kisakenttä sen sijaan julkaisi hiukan kritiikkiäkin: "Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ovat olleet tilaisuudessa esiintymään jo 3:ssa laulujuhliissa, ja joka paikassa on heitä otettu ihastuksella vastaan. Niinpä keräytyi yleisö Hämeenlinnassakin tämän näppäräjalkaisen joukkueen esitystä katsomaan. Seurasipa ohjelmassa ensin "Hämäläiset tanhut" ensimmäisenä juhlallinen Purpuri. Esitys oli reipasta, tanssijat iloisia, mutta siitä huolimatta tuntui Purpuri noin kokonaisuudessaan esiteltynä liian pitkävetei-

seltä. Sen esitykseen yksinään meni 20 min. ja näkyi väsyttävän itse tanssijotakin. On laskettu, että yhden tanssin esittämiseen saa mennä aikaa 3 min. korkeintaan 5 min., jotta se jättäisi yleisöön virkistävän ja hauskan muiston — siis toivoisin, että Kansantanssin Ystävät ottaisivat tämän seikan huomionsa. Purpurin jälkeen esitettiin vielä muutamia lyhyempiä hämäläisiä tanhuja. Näitä seurasivat Savolaiset ja Karjalaiset tanhut, joissa oli vilkkautta ja tulta etenkin vii-memainituissa. Näissä esityksissä kysyttiin tanssijoilta taitoa, mutta eipä sitä heiltä puuttunutkaan, jalka nousi ja laski joustavana ja sirona vaikeimmissakin askelmuodoissa. Yleisö oli haltioissaan ja osoittikin esittäjille vilkkain käten taputuksin suosiotaan. Toivon Suomal. Kansant. Ystäville jatkuvaa työntoa kansantanhujemme levittämiseksi, toivon, että he vastedeskin ovat tilaisuudessa lähettämään reippaan joukkueensa laulujuhlillemme yleisöä ilahuttamaan."

Kesän lopuksi vielä toivottiin, etteivät ihmiset kansallispukuinnossaan käyttäisi aivan mitä tahansa kankaita ihan miten tahansa, ja kiinnittäisivät huomiota asiaankuuluviin päähineisiin. Jotta puvut tulisivat tehdyksi oikein, olisi syytä ottaa yhteyttä Suomalaisen Kansantanssin ystäviin ja kansallispukuasiamies Fanni Mikkolaan.

Syksyllä ei taaskaan saatu palata Ylioppilastalolle, vaan harjoituspaikaksi saatiin Liikeapulaisten yhdistyksen huoneisto. Harjoituksia johtivat Fanni Mikkola ja Kaarina Kari.

Ajankohtaista Suomen kansallispukukeskuksesta

Taina Kangas

Suomen kansallispukukeskuksessa iloitaan kevään mittaan parantuneesta koronatilanteesta. Museoita koskevia hyvin tiukkoja rajoitustoimia on saatu hieman purettua ja asiakkaat ovat pystyneet tutustumaan vähän vapaammin näyttelytarjontaan. Monissa asiakaspalautteissa onkin kiiteltä mahdollisuutta vihdoin nauttia Suomen käsityön museon ja Kansallispukukeskuksen näyttelyistä.

Kansallispukutarkistukset Ja uudet kansallispukumallit

Suomen kansallispukukeskus hoitaa suomenkielisten alueiden kansallispukuihin liittyviä asioita. Niistä yksi tärkeimmistä on uusien pukumallien kokoaminen sekä jo olemassa olevien pukumallien perinpohjaisuuden tarkistaminen. Tehtäviä hoidetaan Kansallispukuraadin ohjauksessa ja valvonnassa.

Kansallispukuraati on 12-henkinen pukuasiantuntijoista koostuva elin, jonka jäsenet nimittää Suomen käsityön museo. Raati koostuu puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta, sihteeristä ja yhdeksästä jäsenestä. Puheenjohtajana toimii FM Ktyo Inga Pihlhjerta, varapuheenjohtaja FT Seija Johnson ja sihteerinä kansallispukukonsultti Taina Kangas.

Pukuhankkeesta kirjallinen pyyntö

Tällä hetkellä on työn alla useita kansallispukutarkistuksia ja yksi pukutäydennys. Lisäksi tehtävälisellä on myös yksi uuden pukumallin kokoaminen. Hankkeet tarvitsevat taustakseen tilaajayhteisön, jonka tärkein tehtävä on

vastata pukuhankkeen toteutuksen aiheuttamista kustannuksista sekä jatkossa huolehtia puvun saatavuudesta.

Tehtävän hoitaminen alkaa, kun Suomen käsityön museolle/Suomen kansallispukukeskukselle osoitettu tilaajayhteisön laatima kirjallinen pukutarkistus- tai uuden pukumallin kokoamispyyntö saapuu. Kansallispukukonsultti esittelee pyynnön kansallispukuraadin kokoukselle.

Raati päättää kansallispukukonsultin tekemien taustaselvitysten pohjalta, onko pukutarkistukselle tai uuden pukumallin kokoamiselle riittäviä edellytyksiä eli löytyykö pukuhankkeelle museoiden kokoelmista alkuperäistä esikuva-aineistoa.

Kansallispukuraati nimeää pukuhankkeelle asiantuntijan, joka kokoaa puvulle kokonaissuunnitelman ja vastaa puvun pukuhistoriallisesta osuudesta. Puvun esikuva-aineistot etsitään ja tilataan nähtäville museoiden kokoelmista. Kansallispukuammanuenssin ja kansallispukukonsultin toimesta aineistot kuvataan, tutkitaan ja tiedot taltioidaan Kansallispukukeskuksen arkistoihin. Aineistot ovat apuna mallipukujen valmistuksessa.

Ikaalisten pukutarkistus julkistettiin Kansallispuvun juhlapäivä -tapahtumassa lokakuussa 2020

Kansallispukukonsultin ja tilaajayhteisön roolit

Kansallispukukonsultti hoitaa Suomen kansallispukukeskukseen osalta hankkeen käytännön toteutusta. Puvusta teetetään alan ammattilaisilla kaksi mallipukua, joista ensimmäinen, ns. A-puku liitetään

Suomen kansallispukukeskukseen mallipukukokoelmaan ja toinen, ns. B-puku jää tilaajayhteisölle esittely ja markkinointitarkoituksiin. Tilaajayhteisön kanssa solmittavaan toimeksiantosopimukseen kirjataan ylös mallipukujen valmistajat sekä puvun työohjeiden ja kaavasarjojen laatijat. Kansallispukukonsultti ohjaa mallipukujen valmistusta. Lisäksi hänen ohjauksessaan valmistetaan pukuun liittyvät myyntikuntoiset työohjeet sekä eri kokoihin sarjotut kaavat. Mallipukujen valmistuksen yhteydessä käydään teki-
joiden kanssa vertaamassa kankaiden kudontakokeiluja ja puvun osien ompelusekä kaavakokeiluja alkuperäisiin.

Valmistuneen mallipuvun hyväksyy kansallispukuraati kokouksessaan. Tämän jälkeen puvun julkistamisen hoitaa tilaajayhteisö yhteistyössä Kansallispukukeskukseen kanssa.

Tilaajayhteisö sitoutuu jatkossa huolehtimaan puvun saatavuudesta. Yhdessä kansallispukukonsultin kanssa puvulle etsitään hankintapaikka eli myyjätaho, joka välittää puvun materiaaleja, ohjeita ja kaavoja sekä mahdollisesti valmiita pukuja. Selostus puvusta ja hankintapaikasta liitetään Kansallispukukeskukseen ylläpitämälle nettisivustolle

www.kansallispuvut.fi

Lotta Svärd -järjestön juhluvuosi

Lotta Svärd -järjestön perustamisesta on tänä vuonna tullut kuluneeksi 100 vuotta. Lottaperinneyhdistykset ympäri maan ovat huomioineet tapahtumaa omilla tahoillaan. Suomen kansallispukukeskukseen Kuja-näyttelytilassa oleva lottapukuja esittelevä näyttely on kerännyt runsaasti yleisöä. Yhdessä Keski-Suomen lottaperinneyhdistyksen kanssa järjes-

Mallipuku vaatii useita kokeiluja ja sovituksia ennen kuin puku voidaan julkistaa

tetty Lottapukujen keskisuomalaisia tarinoita -näyttely on herättänyt myös nuoremmissa ikäluokissa kiinnostusta naisten tekemään merkittävään osuuteen maanpuolustustehtävissä viime sotiemme aikana. Näyttelyyn liittyvä kuvaesitys on avannut monen nuoren käsitystä sodan todellisuudesta ja lottien työn monipuolisuudesta.

Kuukausittain järjestetyissä Lottakanttiineissa on voinut kahvikupposen ääressä kuulla tarinoita lottien avustustyöstä muonitusten, sairaanhoidon, ilmavalvontatehtävien ym. parista.

Näyttelyt Kansallispukukeskuksen Kujalla

16.4. – 17.10.2021 Lottapukujen keskisuomalaisia tarinoita

Lotta Svärd -järjestön perustamisesta tulee kuluneeksi 100 vuotta. Näyttely esittelee lottien isänmaan hyväksi tekemää työtä lottapukuihin liittyvien tarinoiden avulla.

22.10.2021 – 10.4.2022 Flammut kansallispuvuissa

Näyttely esittelee flammuvärjäystä ja flammujen käyttöä kansallispuvuissa.

Pispalan Sottiisin Tanssimania antoi tanssikiellolle kyytiä

Elina Kaakinen

Kuva: Carita Berg

Kansantanssin ja kansanmusiikin konsertti- ja koulutustapahtuma Tanssimania kokosi viikonloppuna Tampereelle toistattaan tanssin harrastajaa ja ammattilaista. Hybridisti toteutetun festivaalin tilaisuuksiin osallistui yli 1500 seuraajaa sekä paikan päällä konserteissa että suoratoistona verkon välityksellä. Tanssimania on myös syksyn merkittävin alan koulutustapahtuma ja sen maniapajoihin osallistui yli 200 osallistujaa viikonlopun aikana.

Avajaiskonserttina nähty Tanssiteatteri Tsuumin, Tanssiteatteri Minimien ja Kuopion kaupunginteatterin suurteos Tanssikielto sai tanssikansalta lämpimän vas-

taanoton. Väkevä ja maaginen tunnelma laskeutui Tullikamarin Pakkahuoneelle teoksen myötä.

Riina Hosion ja Motoran Pelmakoiden taianomainen Verensulkusanoja-teos vangitsi ensiesityksessään Tullikamarin katsomon. Teos ammensi tematiikkansa karjalaisesta loitsuperinteestä. Lavalla häpeästä, kateudesta, halusta ja sanoista kehoillaan loitsineet tanssijat saivat onnistuneen ensi-iltansa lauantaina Tanssimaniassa.

Pispalan Sottiisin Vuoden 2022 kansantanssiyhtye, Turun Kansantanssin Ystävät ry:n PRO, julkistettiin Tanssimanian

Tanssimanian yhteydessä oli myös Tanhujalostamo, jossa esitelmöivät sekä Marko Tikka (vas) että Petri Hoppu (oik). Tilaisuuden veti Jaana Kari.

Ajassa on Maniaa! -päätöskonsertissa. Ryhmä vastaanottaa tunnustuksen tulevalla Folklandia-risteilyllä tammi-kuussa nykyiseltä Vuoden kansantanssiyhtyeeltä Kimurantilta Nuorisoseura Rajan Nuorista.

Tanssimaniassa julkistettiin myös Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskuksen vuositeema "menuetti". Teema kutsuu kaikki alalla toimivat harrastajista ammattilaisiin tutustumaan maamme rikkaaseen menuettiperinteeseen ja haastaa alan toimijat etsimään omalta paikkakunnalta menuettivariantteja.

Kansanmusiikin ja kansantanssin vuosi 2022 avataan Folklandia-risteilyllä, joka seilaa jälleen Folkin aallonharjalla 7.-8.1.2022 Nuorisoseurojen ja yli 50 taustajärjestäjien yhteistyönä. Pispalan

Sottiisia tanssitaan ja soitetaan seuraavan kerran 15.-19.6.2022 Tampereella. Yli 50-vuotias kansantanssifestivaali kokoaa yli 1500 eri-ikäistä kotimaista ja kansainvälistä esiintyjää. Juhlaan tuotetaan kaksi suurta tanssijoiden yhteisproduktiota. Aikuisten tanssijoiden "Haapa" syventyy tanssin ja luonnon yhteiseen harmoniaan ja lasten ja nuorten toteuttama "Metsän lapsi" sukeltautuu satuperinteen maailmaan.

Pispalan Sottiisin vuoden kansantanssiyhtye PRO Turun Kansantanssin Ystävistä

Legendaariset Oriveden kansanmusiikki- ja tanssikurssit 2021 kutsuvat mukaansa huikeaan tunnelmaan!

Päivi Ylönen-Viiri

Tule mukaan iloiseen joukkoon Suomen Kansanmusiikkiliiton järjestämille Oriveden kansanmusiikki- ja kansantanssikursseille 27.-30.12.2021 Murikkaan Tampereen Teiskoon!

Kurssit järjestetään hybridinä, mukana voi olla myös etäkurssilaisena kaikilla muilla kursseilla paitsi kansantanssikursseilla. Etäkurssilla kamera on auki kursseilla opetustuntien ajan, joten voit olla mukana yhtenä kurssilaisena ja soitat tai laulat muiden mukana.

Kurssit järjestetään vastuullisesti ja koronaturvallisesti noudattaen kurssin aikaisia viranomais määräyksiä. Ajankohdaiset rajoituksen lähiopetukseen pääsyä näette kurssin nettisivuilta. Loppuvuodeksi suunnitellaan koronapassia käyttöön, joten sitä voi pitää ohjenuorana kun päättää ilmoittautuuko lähi- vai etäkurssille.

Kansantanssikurssin opettajina toimivat mestarikansantanssija Antti Savilampi, Petri Hoppu ja Maiju Laurila. Antti Savilampi on nyt viimeistä kertaa opettajana Oriveden kansantanssikursseilla, joten kannattaa tulla senkin vuoksi mukaan! Hän opettaa omasta tuotannostaan muutaman ryhmätanssin ja lisäksi paritanssivariaatioita. Petri Hoppu opettaa jokapojanpolskaa ja vapaata menuettia. Maijun Laurila käy kurssilla läpi karjalaisia tansseja, laulutansseja ja muuta perinteistä ohjelmistoa. Kurssin pelimannina toimii Osmo Hakosalo.

Kansantanssikurssille ei voi osallistua

etänä. Kansantanssikurssi toteutuu, jos sinne saadaan vähintään 16 tanssijaa. Pääset kurssille jäsenhintaan, jos olet jonkun kansantanssijärjestön tai Suomen Kansanmusiikkiliiton jäsen. Ilmoittaudu nyt ja kutsu kaverit mukaan!

Musikkipuolen kurssivaihtoehtoina ovat Antti Järvelän ja Laura Kuisman vetämä Orivesi All Stars -kurssi, jonne voi tulla minkä tahansa soittimet taitajat. Orivesi on johtava 2-rivisen haitarin opetuskurssi, sillä tasokursseja on kolme, opettajina Pekka Pentikäinen, Leija Lautamaja ja Lauri Kotamäki. Kantelekurssia kaikenkokoisille kanteleille vetää Maija Pokela. Viulukurssia vetämään tulee Nelli Ikola-Heiska, Jarmo Romppanen luotsaa puolestaan mandoliinikurssia ja Charlotta Hagfors kansanlaulukurssia.

Oriveden kursseilla on tapana, että tanssijat saavat myös opetusta laulun tai jonkin soittimen soitossa ja soittajat opettelevat tanssimista. Yhteistyötä tehdään myös eri kurssien kesken. Kurssipäivän päätteeksi voi rentoutua spa-osastolla jos koronarajoitukset sen sallivat.

Kurssien hinnat: Kurssihinta sisältää opetuksen ja täysihoidon: Jäsenet 362 €, ei jäsenet 387 €. Majoittuminen tapahtuu kahden hengen huoneissa, yhden hengen huoneista lisähinta 81 € koko ajalta. Etäkurssin hinnat: Koko kurssi etänä 125 eur. Etäkursseja ei tallenneta.

Murikkaan voi tulla jo tapaninpäivänä. Illalla on vapaamuotoiset jamit!

Ylimääräinen majoitus ja aamiainen maksaa 42 €

Työttömille, maahanmuuttajille ja eläkeläisille on haettavana 50 kpl 25 euron arvoista opintotseteliä.

Kurssilaisille tarjotaan omakustanteista edestakaista linja-autokuljetusta Murikkaan Kouvolasta tarvittaessa Porvoon, Helsingin, Hyvinkään, Hämeenlinnan ja Tampereen pysähdyksillä.

Ilmoittautuminen ja lisätiedot: Ilmoittautudu marraskuun loppuun mennessä Suomen Kansanmusiikkiliittoon. Ilmoittautumislomake löydettävissä sivulta:

www.kansanmusiikkiliitto.fi/koulutukset

Lisätiedot: Suomen Kansanmusiikkiliitto, Päivi Ylönen-Viiri, 0500 431 913, toiminnanjohtaja@kansanmusiikkiliitto.fi

Järjestäjät: Suomen Kansanmusiikkiliitto yhteistyössä Kansalaisfoorumin sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

*Juhliin, kansantanssiesityksiin,
kansallispuvun päivän piknikille
tai muuten vain kaduille pasteeraamaan!*

Kansallispuvut vuokraa SKY:N PUVUSTO

Vuodesta 1907

Pukuvuokra SKY:n jäsenyhdistyksille 25 €/ vko,
muille 50 €/ vko.

Naisten kokoja C32-52, miesten kokoja C44-58.

Lisäksi runsaasti lasten pukuja pirpanakoosta
alkaen.

Puvusto on auki keskiviikkoisin klo 17.00-19.00
osoitteessa Döbelninkatu 5 b 21, 00260 Hki

Yhteydenotot sähköpostitse
puvusto@kansantanssinyst.fi
www.kansantanssinyst.fi

Ilmianna Eläköön Folk! -gaalassa palkittavia tekijöitä

Folklandia-risteilyllä järjestettävässä Eläköön Folk! -gaalassa 7.1.2022 Silja Euro-palla palkitaan kansanmusiikin, kansantanssin sekä maailmanmusiikin kiinnostavia ja ansioituneita toimijoita.

Eläköön Folk! -gaalaan yhdistyy aiemmin vuosina 2017, 2019 ja 2020 järjestetyn Etnogaalan tunnustuksia. Erillistä Etnogaalaa ei järjestetä vuonna 2022.

Eläköön Folk! -gaala kuuluu "Yhdessä Folkin Aallonharjalla" -kokonaisuuteen, jonka muodostavat FolkForum-seminaari 7.1., Folklandia 7.-8.1. sekä 8.1.2022 Folklandian jatkot.

Ehdokkaat, voittajien valinta ja palkinnot

Yleisö voi ehdottaa 10.10. mennessä palkinnon saajaa viidessä eri palkintokategoriassa, joista palkintojen myöntäjien asettamat raadit valitsevat palkintojen saajat. Voittajat julkistetaan Eläköön Folk! -gaalassa 7.1.2022 Silja Euro-palla.

Pakinnot

Risteys-palkinto (myöntää Maailman musiikin keskus)

Vuoden kansanmusiikkitekijä (myöntää Suomen musiikintekijät)

Vuoden artisti

Vuoden Wäinö (myöntää KEK)

Vuoden tanssiteko (Myöntää Suomen Nuorisoseurat)

Eläköön Folk! -gaalassa julkistetaan lisäksi Vuoden nuori pelimanni, Vuoden kansanmusiikkilevy (yleisöäänestys järjestetään loppuvuodesta), Kaustisen vuoden yhtye, Nuorisoseurojen vuoden ohjaajat ja Kanteletunnustus.

Eläköön Folk! -gaalan järjestää Suomen Nuorisoseurat yhteistyössä Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskuksen (KEK) ja Folklandian taustajärjestäjien kanssa.

Toimi näin

Jätä ehdotuksesi palkinnon saajista 10.10.2021 mennessä oheisen linkin: <https://bit.ly/elakoonfolkehdotukset2022> kautta.

Annetut ehdotukset päivitetään Kamukantaan päivittäin

Lisätietoja:

<https://kamukanta.fi/tunnustukset/>

Pakina

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri-perinnöstä vastaava alempi varaviskaali Kaino Turhakas katseli työhuoneensa ikkunasta, kuinka varjot kulkivat hitaasti pitkin Uspenskin katedraalin tiilitornia.

”Sikäli kuin se sattuu tuon koristeen kohdalle, niin päivä on pulkassa”, hän tuumaili.

Ja niin olisikin voinut käydä, ellei pöydällä ollut kännykkä olisi ruvennut surisemaan kiukkuisesti. Huokaisten Kaino poimi puhelimen ja käänsi selkensä iltauringon kultaamalle näköalalle.

”Täällä ministerin erityisavustaja. Budjettiraami kusee, ja rankasti! Pitää leikata kymmenen miljoonaa. Kai sen verran löytyy jostain kansantanssista ja muusta virsunpunonnasta? Onks kaikki kunnossa?”

Kaino sai vain vaivoin hillittyä yllättävän yskänpuuskan.

”Tuota... jos otetaan ihan kaikki raha pois kansantanssilta, niin ehkä siitä saa viiskyt tonnia kasaan.”

Puhelimessa vallitsi syvä hiljaisuus. Hetken Kaino jo kuvitteli, että yhteys oli katkennut, sitten hän ymmärsi kuulevansa erityisavustajan äänen hyvin hiljaisena.

”Viiskyt tonnia?”

”Voi olla yläkanttiin sekin.”

Hiljaisuus.

”Mutta ministeriön strategiassahan nimenomaan puhutaan kulttuuriperinnöstä huolehtimisesta ja kulttuuriperintöaineiston käytöstä! Pakkohan meidän on kaataa rahaa kansantanssitoimintaan, jotta strategia toteutuu.”

”Siis...”

”Ei kai niihin strategioihin turhaan haaskata aikaa ja rahaa! Eihän me voida vaan sanoa, että joku juttu on tärkeä ja siitä pitää huolehtia, ja sitten haistatetaankin...”

”Mutta...”

”...ja ulkomaillakin on aina joku kansantanssiryhmä viihdyttämässä virallisista vieraita. Edustamassa maata virallisesti. Luomassa positiivista ja kansallista mielikuvaa. Meillä sitä tehdään suomarjoilla, käristetyllä Punakuonolla ja mobiilipelifirmoilla...”

”Tuota...”

”Mitä hemmettin peliä tämä nyt on! Edellinenkö hallitus niiltä leikkasi rahat? Semmosia kulttuurinvastasia kiipijöitä kaikki tyyni!”

”Juu, ei. Hetkinen... Ei kansantanssille ole ikinä annettu rahaa juuri lainkaan. Ei edes silloin kun se oli maan suurimpia harrastuslajeja. Silloinen ministeri kävi niiden juhliissa kehumassa, että hyvin olette pärjänneet ilman valtionapua, muiden kelpaisi ottaa mallia.”

No hö.”

”Tai miten sen nyt ottaa. Jos se on ulkomaista kansantanssia, niinkuin flamenco tai sambaa, niin onhan noita avustuksia ollut.”

”Mmmm, sambakarnevaalit on kyllä melkoiset...mutta ei siis voi leikata kansantanssilta?”

”Eipä oikein.”

”No voi hemmetin tanhupellet! Niiden takiako tässä budjettikehykset kusee.”

TULEVIA TAPAHTUMIA

6.12. 2021	Itsenäisyyspäivän tanssiaiset (SKY 120), Turku
27.-30.12. 2021	Oriveden kansanmusiikki- ja tanssikurssit, Teisko
7.-8.1. 2022	Folklandia, Suomenlahti
14.5. 2022	FOLK90 (FSF 90), Turku
10.-12.6. 2022	Hyvinkään Hoijakka, Hyvinkää
15.-19.6. 2022	Pispalan Sottiisi, Tampere

KamuKanta-kaffit järjestetään aina kuukauden viimeinen perjantai klo 9-10 marraskuun loppuun saakka. Tervetuloa mukaan keskustelemaan! Erillistä ilmoittautumista ei tarvitse tehdä.

KamuKanta-kaffit järjestää Kansanmusiikin ja Kansantanssin edistämiskeskus (KEK), joka ylläpitää alan yhteistä tietopankki-sivustoa, www.kamukanta.fi.